

سیاهپوش: آن سروش دیگر مُرد

امیر سیاه پوش، صاحب نظر و اندیشمند گفت: عبدالکریم سروش مدعی است که در موضوع دین شناسی دست به خلاقیت زده، اما حقیقت این است که این افکار نظریه های سایر فلاسفه است؛ منتها او «حلاق» پژوهش را رعایت نمی کند و بدون آوردن منبع نظریات را به نام خود جا می زند. وی افزود: عبدالکریم سروش و هم طیف های او، هرگاه تعارضی بین دین و افکار پلورالیستی به وجود آمد، دین را به نفع بنیان های معرفتی غربی خود کنار می گذارند. دقیق تر اگر بخواهم بگویم این دین

بازی ابتذال ذائقه در سینما

گرداب جیب ببری

۸۰، ابدا نمی توانیم نشانه هایی از ابتذال در کمدی ها و آثار سینمای ایران پیدا کنیم. آثار ضعیف کم نیستند و چه بسا غالبند اما بی اخلاقی و هنجارشکنی و شوخی های اروتیک هرگز. از دهه ۸۰ و با انفعال مدیران فرهنگی و میل برخی فیلمسازان و سینما داران برای سودآوری به هر قیمت، نشانه های ابتذال به تدریج هوید اشد و بعضی فیلم ها برای جلب نظر تماشاگر به هر قیمتی و خوشایند او، سکانس ها، صحنه ها و دیالوگ های بازیگوشانه را طراحی کردند. از سوی دیگر با گستردگی اینترنت و فضای مجازی و ظهور شبکه های اجتماعی، چشم و گوش مخاطبان به ویژه نسل جوان و نوجوان بازتر از گذشته شد و آنها باوقیح ترین و صریح ترین شوخی ها و جوک های اروتیک مواجه شدند

و به خندیدن به آنها عادت کردند.

شوخی هایی که بدون ملاحظه و ممیزی، امور جنسی، مذهب، سیاست و قومیت را دستمایه قرار می دادند و خنده می گرفتند، یعنی دقیقا مواردی که در جامعه ما جزو خطوط قرمز و حساسیت خانواده های ایرانی به حساب می آیند. بنابراین برخی فیلمسازان به دلیل نداشتن توانایی و این احساس که دیگر نمی شود مخاطب امروزی را با کمدی های سالم دهه های ۶۰ و ۷۰ به سینما کشاند و خنداند، به شوخی های جنسی و عبور از خطوط قرمز

تا در رقابت با بی حد و مرزی وقاحت شبکه های اجتماعی کم نیاورند و نظر مخاطبان را

این تصویر یک کلاژ از تصاویر بازیگران ایرانی است که در فیلم‌های مختلف به کار رفته‌اند. در بالا، یک زن با روسری آبی و یک مرد با کت و شلوار دیده می‌شوند. در پایین، یک زن با روسری قرمز و یک مرد با کت و شلوار دیده می‌شوند. در مرکز، یک زن با روسری قرمز و یک مرد با کت و شلوار دیده می‌شوند. در پایین، یک زن با روسری قرمز و یک مرد با کت و شلوار دیده می‌شوند.

است که باید با اندیشه های غربی کنار بیاید، نه این که دین محور قرار بگیرد و اندیشه ها خود را با آن منطبق سازند. وی افزود: تشویش عقیدتی سروش به حدی است که اگر عقاید او را در چند دهه گذشته رصد کنید، شاهد یک سری تجدیدنظرهای «متعدد» خواهید بود که اغلب ۱۸۰ درجه با هم متفاوت اند. یک بار به ایشان اشکال شد که حرف های آلآن شما با اظهارات چندسال پیش تان متفاوت است. سروش در پاسخ گفت: «آن سروش مُرد.» تجدیدنظر امر مطلوبی است اما وقتی انسان مبنای

نکته

سیر کمدی در سینمای پس از انقلاب

سرجمع از انبوه کمدی‌های فیلمفارسی، شاید یکی دو فیلم هم راهی به بهترین آثار سینمای ایران پیدا نکنند. سینمای پس از انقلاب هم با آن عقبه که در بیشتر موارد پیوندهایی با ابتذال و سطحی نگری داشت، خیلی دیر به سینمای کمدی اعتماد کرد. به جز نمونه‌های اولیه چون خانه آقای حقدوست به‌عنوان اولین کمدی سینمای پس از انقلاب، جایزه و حاجی واشنگتن که به ترتیب در دوران معاونت سینمایی حسین ترابی و مهدی کلهر ساخته شدند و انگار دست و پایشان برای کمدی سرخوشانه و رهاتر می‌لرزید، سال ۶۳ و با فیلم‌هایی چون چنگال بزرگ و مردی که زیاد می‌دانست در زمان معاونت فخرالدین انوار کمدی‌ها راه خود را در سینمای پس از انقلاب پیدا کردند. با وجود برخی انتقادهایی که نسبت به عملکرد انوار در معاونت سینمایی ارشاد وجود داشت، مهم‌ترین و مشهورترین کمدی‌های تاریخ سینمای ایران در زمان مدیریت او تولید شدند و به نمایش درآمدند: اتوبوس (پیدا… صمدی)، کفش‌های میرزا نوروز (داریوش فرهنگ)، مردی که موش شد (احمد بخشی)، اجاره‌نشین‌ها (داریوش مهرجویی) ـ که از آن به عنوان بهترین کمدی تاریخ سینمای ایران نام می‌برند ـ ماموریت (حسین زندیاف)، تحفه‌ها (ابراهیم وحیدزاده)، جعفرخان از فرنگ برگشته (علی حاتمی)، خارج از محدوده (رخشان بنی اعتماد)، روز باشکوه (کیانوش عیاری)، زرد قناری (رخشان بنی اعتماد)، هی جو (منوچهر عسکری نسب)، ای ایران (ناصر تقوایی)، خواستگاری (مهدی فخیم زاده)، شکار خاموش (کیومرث پوراحمد)، گراند سینما (حسن هدایت)، آپارتمان شماره۱۳ (پیدا… صمدی)، دو فیلم با یک بلیت (داریوش فرهنگ)، سایه خیال (حسین دلیر)، جیب‌برها به بهشت نمی‌روند (ابوالحسن داوودی)، دو نفر و نصفی (پیدا… صمدی)، سیرک بزرگ (اکبر خواجویی)، ناصرالدین شاه آکتور سینما (محسن مخملباف)، دلاوران کوچه دلگشا (حسن هدایت)، عیالوار (پرویز میری)، دیگه چه خبر؟! (تهمینه میلانی)، مأموریت آقای شادی (محمدرضا زهتابی)، مجسمه (ابراهیم وحیدزاده)، مستاجر (رحیم رحیمی‌پور) و …

کمدی‌هایی که به‌دلیل وضعیت و حال و هوای جامعه در سال‌های پس از انقلاب اسلامی و یک دهه بعد از آن، نه نشانی از ابتذال داشت و نه میلی به آن. این رویه کم و بیش در دیگر دوره‌های مدیریتی سینما در دهه ۷۰ و زمان مسئولیت افرادی چون مهدی فریدزاده، عزت ا… ضرغامی، محمد رجبی و سیفا… داد هم دنبال می‌شود. روز فرشته (بهروز افخمی)، من زمین را دوست دارم (ابوالحسن داوودی)، همسر (مهدی فخیم زاده) ـ که اولین کمدی رمانتیک دررخشان سینمای پس ازانقلاب بود، آقای شانس (رحمان رشایی)، بوی خوش زندگی (ابوالحسن داوودی)، تحفه هند (محمدرضا زهتابی)، رویای نیمه شب تابستان و سفرخبرگر (داریوش مودبیان)، مهریه بی بی (امصر شوخی‌های خارج از عرف یا ادبیات نامناسب و … از نظر شما چنین شوخی‌هایی باعث اشاعه فرهنگ لمپنیسم نمی‌شود؟

خیر. لمپنیسم مقوله‌ای کاملاً متفاوت است. چرا نمی‌شود با حفظ احترام به تمام اقوام ایرانی، لهجه‌ها و آداب ورسوم‌شان با آنها شوخی کرد؟ مگر این دوستان خودشان با خودشان راجع به لهجه‌های‌شان شوخی نمی‌کنند؟ خط قرمز شوخی زمانی است که جنبه توهین‌آمیز به خود می‌گیرد. در سریال «نون خ» یا «نایتخت» بیشترین شوخی را با لهجه و آداب و رسوم اقوام ایرانی داریم اما به سمت ابتذال نمی‌رود. به این دلیل که حرمت‌ها را حفظ می‌کنند. در سینما هم به این‌گونه است. شوخی با معلولان و دردمندان ایرادی ندارد. البته به این شرط که ازبین‌رفتن بخشی از بدن‌شان را نقض به‌شمار نیاورند. همواره باید در نظر داشت که هر انسانی با هر ویژگی جسمی یک انسان کامل است و احترام به کرامت انسانی‌اش واجب است. وقتی این مهم را فراموش نکنیم دیگر شوخی‌کردن چه ایرادی دارد؟ البته از سوی دیگر اگر مثلاً زباد از حد به عصبی دست معلول توجه کنیم هم نوعی ابتذال است. یعنی باید ضمن رعایت حرمت‌ها به‌اندازه به موضوع پرداخت. چون اگر با هر فردی از جامعه می‌توان شوخی کرد و به آن پرداخت. چون اگر فردی را به هر دلیلی از دایره شوخی‌ها کنار بگذاریم یعنی به اصطلاح او را آدم حساب نکردیم و کامل بودن او را زیر سؤال بردیم. همان‌طور

معرفتی مشخصی نداشته و دائم در حال تغییر عقاید بنیادین باشد، تجدیدنظر طلبی به تشویش و اضطراب تبدیل می‌شود. سیاه‌پوش در انتها بیان کرد: سروشی که شعار هم‌اندیشی سر می‌دهد و می‌گوید اختلاف نظر و عقیده نباید مانع گفت‌وگو و بیان آراء شود، در مقام عمل نسبت به مخالفان خود انواع فحاشی‌ها و گستاخی‌ها را روا می‌دارد. / فارسی

فرهنگ

CULTURE

۹پنجشنبه۲۷ مرداد ۱۴۰۱شماره ۶۲۸۶

نگاه

خندانن به چه قیمت؟

دکتر مینوفانی
مدرس دانشگاه و منتقد

کمدی یکی از گونه‌های نمایشی است که در فارسی به معنی «خنده‌دار» است، به ظاهر هدف کمدی، خنده و تفریح است اما در حقیقت مسائل جدی در پرده شوخی بازگو می‌شود. در کمدی شخصیت قهرمانان و شکست‌های‌شان

جنبه شادی‌آور و سرگرمی دارد و معمولاً پیننده آن را جدی نمی‌گیرد، چون می داند فاجعه بزرگی اتفاق نخواهد فتاد، بلکه سیر کمدی رفتار و موقبت و شخصیت. هر کدام هم قهرمانان و شکست‌های‌شان

موضوع کمدی در برخی موارد موضوع کمدی نادانی و حماقت شخصیت است و در برخی موارد موضوع همان چیزی است که مخاطب دوست دارد بیان کند اما به دلایل مختلف این قدرت را ندارد. برای همین است که کمدی انواع مختلف دارد: از کمدی-رمانتیک و کمدی-درام گرفته تا کمدی رفار و موقبت و شخصیت. هر کدام هم تعریف تخصصی خود را دارد اما آنچه محور و موضوع اصلی است، همان بیان یک حرف جدی با حرکات و اطوارهایی که در نهایت مخاطب را می‌خنداند.

البته کمدی، زائری که ریشه در یونان باستان دارد، اجزای مختلف دارد که شامل: پیش درآمد (ارائه موضوع اصلی از سوی شخصیت اصلی)، پاراداوس، آگون و پاراسیس (مراحل ساختار درست و اصولی کمدی هستند؟ چقدر یک نمایش رخ می‌دهد)، اپیزود (جایی که طرح اولیه بسط پیدا می‌کند و روند داستانی شکل می‌گیرد) و در نهایت استاسیمون و اگزودوس (همچنان بخش همخوانی همسرایان) است.

در سینما و تلویزیون ایران این‌گونه از قدیم الایام وجود داشته و مخاطبان زیادی هم به آن اقبال نشان داده‌اند. وجود کمدی برای به تعادل رساندن جامعه و رها کردن مخاطب از انواع فشارها امری الزامی است که سیاست‌گذاران کلان فرهنگی باید به آن توجه ویژه داشته باشند. زائری که به نظر می‌رسد در دو دهه اخیر خصوصاً در سینمای ایران به وفور دیده می‌شود و آمار فروش آنها نیز اقبال مخاطب را تایید می‌کند. این فیلم‌ها اما چقدر بر اساس ساختار درست و اصولی کمدی هستند؟ چقدر یک موضوع جدی را بیان می‌کنند؟ چقدر قاعده یک زیرشاخه کمدی هستند؟

آیا شوخی‌های کلامی، تکرار تکیه‌کلام‌های بی‌معنی و محاوره روزانه سطح پایین، به کاربردن الفاظ ناشایست، شوخی با باورها و اعتقادات، به سخره گرفتن پوشش رایج، به سخره گرفتن مشاغل، اغراق در اطوارها و حرکات مضحک می‌تواند یک کمدی باشد؟

سینما، رسانه، هنر و صنعت و ابزاری برای ارتقای سواد و آگاهی مخاطب است. سازندگان و دست‌اندرکاران آن در هر گونه و شاخه‌ای باید به اصول اولیه آن پایبند باشد. یک فیلم در زائر کمدی مثل هر زائر دیگری در وهله اول باید اثر هنری باشد تا اگر حرف روز راز موضوع اجتماعی و سیاسی گرفته تا اقتصادی را می‌زند، زمان مند نباشد. سینما هنری پرهزینه است و ساخت اثری که فاقد قدرت بیانی، فرمی و محتوایی است، نه به نفع سازندگان است (حتی اگر در گیشه موفق باشد، چون کارنامه بد و ضعیف، بد است و اعتبار حرفه‌ای را زیر سؤال می‌برد)، نه به نفع مخاطب چون هیچ ارزش افزوده‌ای جز دقایقی خنده (تازه اگر به هجویات خندیده باشد) برای او ندارد و نه به نفع صنعت و اقتصاد سینماست. این در حالی است که سینما باید فرهنگ ساز باشد.

خبر

حسن ارژنگ نژاد، هنرمند مجسمه‌ساز درگذشت

میرحسن ارژنگ‌نژاد، هنرمند پیشکسوت مجسمه‌سازی دیروز در ۱۰۱ سالگی در پی ابتلا به کرونا درگذشت. سیدعباس عظیمی، مدیرعامل مؤسسه هنرمندان پیشکسوت در پیامی فقدان این عضو گرانسنگ مؤسسه و میراث‌دار فرهنگ و هنر ایرانی اسلامی را که بارفتن‌اش مجدد کام دوستداران هنر را تلخ کرد به خانواده ایشان، هنرمندان پیشکسوت و اهالی هنر تسلیت گفت. حسن ارژنگ‌نژاد چهارم دی‌ماه سال ۱۳۴۰ در مشهد زاده شد. او از ۱۲ سالگی در کارگاه غلامرضا رحیم‌زاده ارژنگ که پسرخاله‌اش بود، مشغول به کار شد و اولین کار او نمای بانک ملی بود. او به همراه اسماعیل ارژنگ در پروژه‌های مختلف زیباسازی شهر تهران نظیر تندیس نبرد گرشاسب با اژدها واقع در میدان باغشاه و نقش برجسته بهرام گور و خسروپویز در کاخ سفید واقع در کاخ سعدآباد یا غلامرضا رحیم‌زاده ارژنگ همکاری داشتند. از دیگر آثار او می‌توان به تندیس ۱۲ نفر از بزرگان ایرانی مانند اشک اول، نادر شاه افشار، یعقوب لیث صفاری و… در پارک ملت مشهد، نیم‌تنه بیرم‌خان در موزه کلیسای ارمنه در جلفای اصفهان و… اشاره کرد.

که در دین ما آمده ملاک برتری انسان ه‌ازد خوندان درجه تقوای آنهاست و هیچ فرق دیگری بین انسان‌ها نیست. بنابراین بدون بی‌احترامی و فحاشی می‌توان با هر انسانی شوخی کرد.

چنین شوخی‌هایی سطح سلیقه مخاطب را تنزل نمی‌دهد؟

خیر. چون مخاطب ما باهوش و آگاه است و می‌داند به تماشای چه اثری بنشیند که تأثیر مخربی روی او نگذارد.

آیا مسئولان فرهنگی و سینمایی کشور می‌توانند تدبیر و درایتی بیندیشند تا سطح سلیقه مخاطب نا آگاه با دیدن کمدی سیخف پایین نیاید؟

این بی‌احترامی به خود مردم است که نهادی بخواهد سلیقه‌اش را بالا یا پایین ببرد. کسی

یا جایی نمی‌تواند سطحی از سلیقه را برای مردم تعریف کند. مگر مسئولان فرهنگی با

مردم سطح جامعه تفاوتی دارند؟ مدیریت فرهنگی نباید برای مردم در مباحث

مختلف باید و نباید تعیین کند، چه فیلمی را ببینید، چه فیلمی را نبینید، کجا بروید،

کجا نروید و … این باید و نبایدها غلط است. باید به مردم آگاهی داد تا خودشان

درست و نادرست را از هم تشخیص دهند.